

การศึกษาดูงานด้านการจัดการเรียนการสอน ณ ประเทศสิงคโปร์ (Study visit in nursing pedagogy in Singapore)

จุรีย์ นฤมิตเลิศ, พย.ม*

การศึกษาดูงานของคณาจารย์จากวิทยาลัยพยาบาลสหประชาชาติไทยที่ประเทศสิงคโปร์นี้ได้รับทุนสนับสนุนของ 3 หน่วยงาน คือ มูลนิธิเทมาเสกซ์ (Tamasec Foundation) นีอันโปลีเทคนิค (Ngee Ann Polytechnic) และสถาบันการดูแลสุขภาพแห่งชาติ (National Healthcare Group) ของประเทศสิงคโปร์ โดยการอนุมัติของสหประชาชาติไทยและวิทยาลัยพยาบาลสหประชาชาติไทย เพื่อไปศึกษาอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเป็นผู้นำด้านการพยาบาลและการศึกษา (Train – The Trainers Program for Nurse Leaders and Education) โดยศึกษาอบรมตั้งแต่วันที่ 4-8 ตุลาคม 2553 มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และนำมาพัฒนาต่อไป สถานที่ที่ใช้เป็นที่ฝึกอบรม คือ โรงเรียนวิทยาศาสตร์สุขภาพนีอันโปลีเทคนิค (School of Health Science, Ngee Ann Polytechnic) ผู้ศึกษาดูงานประกอบด้วยผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชาและอาจารย์ จำนวน 15 คน โปรแกรมการฝึกอบรมมีเนื้อหาที่เข้มข้นทุกวัน ตั้งแต่เวลา 08.30 น. ถึง 18.00 น. เนื้อหา และกิจกรรมการฝึกอบรม มีดังนี้

กิจกรรมวันแรก (วันที่ 4 ตุลาคม 2553)
หลังจากการกล่าวต้อนรับของผู้อำนวยการของ

นีอันโปลีเทคนิค ในสาขาวิชาการพยาบาลแล้ว ก็เป็นการเยี่ยมชมสถาบันในภาพกว้าง คือ ห้อง Lab ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจัดเป็นห้องๆ คือ ห้องผู้ป่วยวิกฤติผู้ใหญ่ ซึ่งเปรียบเทียบกับห้องฉุกเฉิน หรือห้อง ไอซียู ก็ว่าได้ ประกอบด้วยหุ่นจำลองที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถพัฒนาให้เกิดปัญหาด้านอาการต่างๆ ได้สมจริง เรียกว่าหุ่นซีเมนต์ อุปกรณ์ของใช้ในการเตรียมพร้อมในการช่วยเหลือผู้ป่วย ตั้งแต่รถ Emergency เครื่องตรวจพร้อมการบันทึกคลื่นหัวใจ เครื่องมือการ monitoring ติดตามสัญญาณชีพผู้ป่วย เครื่องมือการช่วยชีวิต อุปกรณ์อื่นๆ พร้อมใช้ตลอดจนแบบฟอร์มการบันทึกที่ใช้ในโรงพยาบาล ด้านหลังห้อง จะเป็นห้องควบคุมโปรแกรมการตั้งหุ่นซีเมนต์ ที่ใช้สำหรับสอน ด้านหน้าห้อง จะเป็นห้องพร้อมเก้าอี้ที่นักศึกษาสามารถนั่งสังเกตการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องผู้ป่วยวิกฤติได้อย่างชัดเจน และจะเห็นสัญญาณชีพของผู้ป่วยที่มีการเปลี่ยนแปลง ผ่านทางจอ LCD ขนาดจอ 40 นิ้ว

ห้องถัดไปจะเป็นห้องตัวอย่างผู้ป่วยเด็กทารก ตั้งแต่แรกเกิดที่มีภาวะวิกฤติต้องใส่ท่อ ช่วยหายใจหรือทารกที่มีสภาพตัวเย็น ต้องให้ความร้อนช่วย

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการพยาบาลเด็กและการผดุงครรภ์ วิทยาลัยพยาบาลสหประชาชาติไทย

เพื่อความอบอุ่นหุ้มนิ (Radiant warmer) ตัวอย่างทารกที่ติดยาเสพติด (Drug Addition) ตัวอย่างทารกที่ถูกเขย่าแรงๆ แล้วเกิด มีเลือดออกในสมอง (Hematoma in Brain) ตัวอย่างการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงเด็ก ตัวอย่าง ห้องผ่าตัดที่จำลองเหมือนจริงทุกอย่างทั้งสถานที่และอุปกรณ์ทุกชนิด ตลอดจนตัวอย่างห้องดูแลผู้ป่วยก่อนผ่าตัด (Pre-Operating room) และห้องดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัด (Recovery Room) ห้อง Lab พร้อมตัวอย่างผู้ป่วยที่ต้องดูแล ทำแผล ใส่สายยางให้อาหารทางจมูก การสวนปัสสาวะ ฯลฯ ตามทักษะทางการแพทย์ที่จำเป็นต้องเรียนรู้ ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ ซึ่งเป็นตัวอย่างห้อง Lab เพื่อใช้ในการเรียนการสอนที่ดี และทันสมัยมาก ซึ่งจากการจัดหลักสูตรพบว่านักศึกษาจะต้องมาฝึกปฏิบัติในห้อง Lab อย่างน้อย 4-6 สัปดาห์ ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติจริงบนหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลที่นักศึกษาไปฝึก สิ่งสำคัญคือ อุปกรณ์พร้อมแบบบันทึกต่างๆ ที่ใช้สอนจะสอดคล้องกับโรงพยาบาลที่ใช้จริงทุกประการ และมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขทุกครั้งที่โรงพยาบาลมีการเปลี่ยนแปลง เรียกว่ามีการประสาน กับแหล่งฝึกเป็นอย่างดี และต่อเนื่อง ดังนั้น นักเรียนที่เรียนจะได้รับการเตรียมความพร้อมด้านความรู้ ด้านทักษะในการฝึกปฏิบัติ ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติจริงกับผู้ป่วย

การอบรมวันแรก ผู้อำนวยการโรงเรียนนีอันโปลีเทคนิคสาขาพยาบาล (Ngee Ann Polytechnic) ได้บรรยายถึงรูปแบบของหลักสูตร รายละเอียดของหลักสูตรในแต่ละชั้นปี จำนวนนักเรียนที่ผลิตในแต่ละปี ผลิตปีละ 500 คนต่อชั้นปี นักเรียน 3 ชั้นปี จึงมีจำนวน 1,500 คน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนมากทีเดียวในการผลิตหลักสูตรอนุปริญญา

พยาบาลของนีอันโปลีเทคนิค (Ngee Ann Polytechnic) ได้รับการพัฒนาหลักสูตรทั้งจากภายในประเทศและจากมหาวิทยาลัยฯ ในต่างประเทศ พยาบาลระดับปริญญาโท และ ระดับปริญญาเอก การดูแลควบคุมหลักสูตรโดยสภาการพยาบาล และกระทรวงสาธารณสุขของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งจะคอยควบคุมดูแลมาตรฐาน ตลอดจนให้การรับรองหลักสูตรทุกปี นอกจากนี้ยังบรรยายให้คณะผู้ศึกษาดูงานทราบระบบการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ จะเริ่มต้นเมื่อเด็กอายุ 5 ปี โดยเมื่อยังเล็กจะดูแลที่บ้านจนมีอายุอย่างน้อย 2 ปี จึงจะเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาล 2 ปี ต่อจากนั้นเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา 6 ปี และเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา 4-5 ปี และเข้าสู่โรงเรียนที่เป็นวิทยาลัยหรือโปลีเทคนิค และต่อยอดเข้าสู่มหาวิทยาลัยต่อไป

สำหรับ นีอันโปลีเทคนิค (Ngee Ann Polytechnic) มีพันธกิจ คือ เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์สุขภาพที่สนับสนุนกระบวนการคิด การดูแลด้านการพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพในการที่จะให้บริการเพื่อรักษาชุมชนและบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดที่ใช้ในการดูแลคือ กรอบแนวคิดของวัตสัน (Watson's Caring Framework) หลักสูตรถูกออกแบบโดยใช้ส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ศาสตร์ทางการแพทย์ (Nursing Science) พฤติกรรมศาสตร์ (Behavioural Sciences) และ ศาสตร์การมีชีวิตและชีววิทยา (Biological life science) จุดแข็งของหลักสูตรประกอบด้วย การเรียนการสอนทางคลินิกและการฝึกปฏิบัติ, การวิจัยตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-3 เกสชีววิทยา ศาสตร์การมีชีวิต และศาสตร์ทางเลือก ซึ่งประกอบด้วยสหสาขา

วิชาชีพ การฝึกปฏิบัติ ตลอดจนความสม่ำเสมอของการฝึก โดยสรุปจุดแข็งของหลักสูตรคือ การสร้างสมรรถนะให้นักเรียนพยาบาลสามารถเกิดการเชื่อมโยงและเชื่อมต่อที่ชัดเจน เหมือนการต่อภาพของจิ๊กซอว์โดยภาพรวมแล้วนักเรียนที่สำเร็จหลักสูตรนี้จะต้องมีสมรรถนะเรื่อง การวางแผน การพยาบาล ความรับผิดชอบที่ครอบคลุมบทบาทตามกฎหมายและจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ การมีความรู้โดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ สามารถให้คำปรึกษา และสามารถประสานงาน และมีทักษะการพยาบาลที่เชื่อมโยงกับความปลอดภัยตลอดเวลา มีความสามารถด้านการบริหารจัดการ การตัดสินใจ และการมีภาวะผู้นำ ตลอดจนการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการตัดสินใจในภาวะวิกฤติได้ การเรียนการสอนของหลักสูตรจะครอบคลุมใน 3 ปี โดยมีตำรา ที่เน้นทักษะทางการพยาบาล (Nursing Skill) ในแต่ละชั้นปี ที่สำคัญนักศึกษาต้องศึกษาค้นคว้าและอ่านด้วยตนเองตลอดระยะเวลาของการเรียน ทั้งนี้ ตำราที่เขียนโดยคณาจารย์ของนีสันโพลีเทคนิค (Ngee Ann Polytechnic) จะได้รับการทบทวนเนื้อหาใหม่ทุกปี สำหรับการวัดประเมินผลเป็นการวัดประเมินผลที่ต่อเนื่องในแต่ละสาขาวิชาที่เรียน นอกจากนั้นยังมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน คือการใช้สถานการณ์จำลองที่เหมือนจริง (Simulation) ตลอดจนการใช้กรณีตัวอย่างที่ดัดแปลงสร้างขึ้น (Scenario) เพื่อสามารถบูรณาการเนื้อหาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติลงไปในกรณีตัวอย่างนั้นด้วย ในการประเมินการปฏิบัติการทางคลินิก จะมีการประเมินเรื่องยา เกสัชวิทยาของยา ตลอดจนการมี

คู่มือการใช้ยาให้นักเรียนได้นำไปใช้บนหอผู้ป่วยจริง มีการจัดการเรียนการสอนที่ผ่าน E-Learning การเรียนการสอนที่ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ โดยเป็นโปรแกรมที่ นีสันโพลีเทคนิค (Ngee Ann Polytechnic) กำหนดขึ้น

กิจกรรมในวันที่ 2 (วันที่ 5 ตุลาคม 2553) เป็นวันที่ฝึกอบรมให้คณาจารย์ต้องจัดทำสถานการณ์จำลองที่เหมือนจริง คือ Simulation ซึ่งคณาจารย์จะถูกแบ่งกลุ่มย่อย เป็น 5 กลุ่ม และคณาจารย์ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในสถานการณ์นั้น นอกจากปัญหาผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงขึ้นซึ่งสามารถทำได้จริงจากหุ่นซีเมนต์ที่มีประสิทธิภาพแล้วนั้น และพยาบาลจะต้องคอยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยตลอดเวลาแล้ว ยังมีปัญหาเรื่องญาติผู้ป่วยเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งเป็นสถานการณ์ที่สมจริง ทำให้เห็นปัญหาและแนวทางการดูแลที่ต้องครอบคลุมแบบองค์รวม และเน้นผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง จากสถานการณ์จำลองที่เหมือนจริงนี้ จึงเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและน่าสนใจ ทำทนายให้นักศึกษาเกิดความสนใจ กระตือรือร้นที่จะติดตาม เพื่อจะสามารถแก้ไขปัญหาได้เมื่อพบสถานการณ์จริงๆ บนหอผู้ป่วย นอกจากนั้นในทุกขั้นตอนของการแก้ไขปัญหา วิทยากรจะเน้นแนวคิด APIES มาใช้ให้เห็นอย่างชัดเจน ได้แก่ 1) A หมายถึง Assessment การประเมิน 2) P หมายถึง Planning การวางแผน 3) I หมายถึง Implementation การลงมือปฏิบัติ 4) E หมายถึง Evaluation การประเมินผล และ 5) S หมายถึง Safety ความปลอดภัย โดยเน้นเรื่องความปลอดภัยในทุกหัตถการที่สอน การแก้ไขปัญหาจะเรียงตามลำดับขั้นตอน เช่น ขั้นตอนที่ 1, 2, 3 และในแต่ละ

ขั้นตอน จะประกอบด้วย A P I E S ที่ชัดเจน นอกจากนั้น นักศึกษายังสามารถศึกษาจากตำราทักษะทางการพยาบาลประกอบด้วย

กิจกรรมวันที่ 3 (วันที่ 6 ตุลาคม 2553) ประกอบด้วยรายละเอียดของทักษะการพยาบาลของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี (Nursing skill) และการแบ่งกลุ่มคณาจารย์เพื่อจัดทำกรณีตัวอย่างเพื่อที่จะสอนให้นักศึกษา ทั้งนี้ คณาจารย์ผู้สอนจะต้องจัดทำเป็น Scenario ที่มีความต่อเนื่องเชื่อมโยง ที่ต้องบูรณาการทฤษฎีเข้าสู่การปฏิบัติ และทุกๆ หัตถการที่จะสอนแสดงในห้อง Lab จะประกอบด้วย A P I E S และพบว่าวิธีการสอนแบบนี้ ผู้เรียนและผู้สอนต่างมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดเป็นวิธีการเรียนการสอนที่เป็น Active Learning

กิจกรรมวันที่ 4 (วันที่ 7 ตุลาคม 2553) เป็นเรื่องรายละเอียดในการดูแลผู้สูงอายุ เนื่องจากในปัจจุบันพบว่าสังคมเปลี่ยนแปลงไปพบว่าผู้สูงอายุขาดผู้ดูแล วิทยาการได้บอกถึงรายละเอียดของสวัสดิการต่างๆ ที่ผู้สูงอายุในประเทศสิงคโปร์จะได้รับ ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน หากสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามระเบียบ กฎเกณฑ์ที่หน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆ กำหนด หลังจากนั้นช่วงต่อไป เป็นการบรรยายถึงเทคนิคการสอนที่เกี่ยวข้องกับหัตถการหัดตัดให้นักศึกษา โดยจะใช้วิธีให้นักศึกษาดูวิดีโอทัศน์ก่อน และสาธิตทำให้ดูจริงอีกครั้งภายหลังจากการดูวิดีโอทัศน์แล้ว เนื่องจากการดูวิดีโอทัศน์ อาจเร็วไปทำให้ดูไม่ทัน สิ่งที่เป็นข้อดีคือ เครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ในการหัดตัด ตลอดจนห้องหัดตัด สถานที่อุปกรณ์ ไฟสำหรับหัดตัด เครื่องมือในการจี้ให้เลือดหยุด และอุปกรณ์ที่จำเป็น

ในห้องหัดตัด เป็นอุปกรณ์จริงทุกประการ ทำให้ผู้เรียนตื่นตาตื่นใจที่ได้ดูของจริง สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งก็คือ การทดสอบความสะอาดของมือก่อนล้างมือ และหลังล้างมือ โดยก่อนที่ยังไม่ล้างมือเมื่อย่างมือเข้าไปในเครื่องจะเห็นความสกปรกของมือที่ชัดเจนมาก และหลังจากล้างมือแล้วมาดูมืออีกครั้งหนึ่ง ก็จะไม่ปรากฏความสกปรกให้เห็น เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้นักศึกษาเห็นของจริง และต้องล้างมือให้ถูกวิธีมากขึ้น

เทคนิคการสอนเรื่องห้องหัดตัดใช้วิธีการถ่ายทำเป็นวิดีโอทัศน์มีภาพและเสียงประกอบคล้ายภาพยนตร์ ก็เป็นสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ การสอนจะเน้นความปลอดภัยในทุกขั้นตอน ทั้งการดูแลผู้ป่วยก่อนหัดตัด การเตรียมหัดตัด และการดูแลหลังหัดตัด

กิจกรรมวันที่ 5 (วันที่ 8 ตุลาคม 2553) ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของการอบรม เป็นเรื่องของการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การประเมินหลักสูตรซึ่งต้องทำเป็นประจำทุกปี ตลอดจนการประเมินทักษะทางการพยาบาลของนักศึกษาโดยการสอบในห้อง Lab และให้อาจารย์เป็นผู้ประเมินโดยมีแบบประเมิน (Check list) สำหรับแบบประเมินก่อนที่จะนำมาใช้ประเมินนักศึกษานั้น จะมีขั้นตอนนำไปทดลองใช้ก่อนเพื่อหาความถูกต้องและความเที่ยงตรงของแบบประเมิน โดยนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์ที่ทำจริงแล้วให้อาจารย์แต่ละคนประเมิน ซึ่งจะพบว่าหากแบบประเมินนั้นอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมีความเที่ยง ผลคะแนนที่ได้จะไม่แตกต่างกันมากนัก หากแบบประเมินนั้นยังไม่ได้มาตรฐาน จะพบผลคะแนนที่แตกต่างมาก จำเป็นต้องนำแบบประเมินนี้ไปแก้ไขก่อนนำมาใช้จริง เพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียน

หลังจากนั้นในช่วงบ่าย จะเป็นการพิจารณาแนวทางการจัดทำบทเรียนใหม่ (New Lesson Plan) หรือโครงการ หรือวิธีการสอน การผลิตสื่อการสอนใหม่ๆ โดยคุณอาจารย์ทุกคนที่เข้ารับการอบรมเพื่อจะได้นำไปพัฒนาการสอนเมื่อกลับไปประเทศไทย ตามข้อตกลงที่ผู้ให้การสนับสนุนได้กำหนดไว้ก่อนมาศึกษาดูงาน ทั้งนี้วิทยากรได้เน้นว่าต้องมีโครงการหรือการผลิตสื่อใหม่ๆ ตลอดจนการนำไปเผยแพร่หรือแบ่งปันความรู้ที่ได้รับจากการอบรมนี้แก่เพื่อนร่วมงาน หรือเพื่อนร่วมวิชาชีพได้ อย่างน้อยคุณอาจารย์ 1 คนต่อเพื่อนร่วมงาน 5 คน ถือเป็นบ้านหรือภารกิจที่ต้องนำไปดำเนินการต่อภายหลังการศึกษาดูงาน

โดยสรุปของการศึกษาดูงาน และศึกษาดูงานมีความประทับใจในหลายส่วน ส่วนที่ 1 คือ การจัดการเรียนการสอน พบว่าหลักสูตรมีความชัดเจนสามารถบอกระดับทักษะที่จำเป็นของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี การมีตำราประกอบในการเรียนแต่ละระดับ การสอนที่เน้นจุดสำคัญๆ เด่นๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรียน ความรับผิดชอบ และความกระตือรือร้นในการเรียน เกิดความภาคภูมิใจในวิชาชีพที่สามารถช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาความเจ็บป่วยได้ ความใส่ใจในการจัดการเรียนการสอน วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และใช้วิธีจำลองสถานการณ์ที่เหมือนจริงได้อย่างน่าสนใจ ทำลายความคิดและการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนการใช้เวลาแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ การประเมินผลที่เป็นรูปธรรมและมีความยุติธรรม ส่วนที่ 2 ของความประทับใจคือเรื่องของทีมงานของอาจารย์ผู้สอน มีแนวคิดที่

ชัดเจนในเรื่องหลักสูตร การปฏิบัติงาน ความสามัคคีและความเข้มแข็งไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เกิดพลังในการทำงาน มีความสุขใจ สามารถสร้างสรรค์งานที่ดีๆ ต่อไป สังเกตได้จากดวงตาที่เป็นประกาย และทีมงานในการถ่ายทอดอย่างดีและมีประสิทธิภาพ ให้แก่คุณอาจารย์เพื่อจะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่นักศึกษา เพื่อจะได้เป็นพยาบาลที่ดีต่อไป ส่วนสุดท้ายที่จะขาดไม่ได้เลยคือความสนใจดูแลเอาใจใส่ของผู้บริหารสถาบันนับตั้งแต่วันแรก ถึงวันสุดท้าย ผู้อำนวยการโรงเรียนนีอันโปลีเทคนิค จะกลับมามีส่วนร่วมในกิจกรรมในช่วงท้ายของทุกวัน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญเนื่องจากมีการเปิดอภิปรายถึงปัญหา และข้อสงสัยต่างๆ ตลอดจนความต่อเนื่องที่ได้รับ แสดงให้เห็นถึงความสนใจเอาใจใส่ติดตามงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกที่ดี มีขวัญและกำลังใจว่าผู้บริหารมีส่วนร่วมติดตามด้วยตลอด

ในท้ายที่สุดของการไปศึกษาดูงานและอบรมเรื่องการจัดการเรียนการสอน ณ ประเทศสิงคโปร์ คุณอาจารย์ที่ได้ไปศึกษาดูงานขอขอบพระคุณมูลนิธิเทมาเสกซ์ (Tamasec Foundation) นีอันโปลีเทคนิค (Ngee Ann Polytechnic) และสถาบันการดูแลสุขภาพแห่งชาติ (National Healthcare Group) ของประเทศสิงคโปร์ ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนตลอดจนขอขอบพระคุณสภาการศึกษาไทย และวิทยาลัยพยาบาลสหประชาชาติไทย ที่สนับสนุนให้ไปศึกษาดูงานและอบรมในครั้งนี้ และคุณอาจารย์ทุกท่านจะได้นำความรู้และสิ่งดีๆ ที่ได้จากการอบรมครั้งนี้มาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป